

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: Dobro v etickém myšlení Platóna a Aristotela

Autor práce: Bc. Kateřina Tomášková

Obor studia: Filosofie

Posudek vypracoval: Lukáš Novák, Ph.D.

Datum: 19. 5. 2016

Předložená diplomová práce si klade za cíl porovnat názory Platóna a Aristotela na povahu dobra, a tento cíl se v zásadě daří naplnit. Překvapuje ovšem, že autorka tento cíl artikuluje jakožto dvě „výzkumné otázky“ – autorka se totiž pohybuje na půdě již tolikrát a z tolika úhlů prozkoumané, že vzniká otázka, zda na formátu diplomové práce je vůbec možné jakýkoliv vlastní výzkumný výkon předvést, zda práce není odsouzena zůstat hluboko pod úrovní současného stavu bádání. Tato obava čtenáře, že práce těžko může být něčím jiným než více či méně zdařilým zopakováním učebnicových tezí, determinovaným úzkým výběrem zvolené sekundární literatury, se bohužel v průběhu četby potvrzuje. Zvolené téma je zkrátka nejen vzhledem ke stavu bádání, ale i samo o sobě, natolik obsažné, že prakticky vylučuje jiné než povrchní a kompilativní zpracování: není zřejmé, že záměr zpracovat netriviálním způsobem na necelých 70 stranách několik platónských dialogů a dva mimořádné obtížné Aristotelovy spisy je – na úrovni absolventa magisterského studia – naprosto nerealistický? Navíc, v konkrétní realizaci svého záměru autorka zvolené téma ještě více nafukuje, když věnuje pojmu dobra u Platóna a Aristotela pouze třetinu práce, kdežto ve zbylých dvou pojednává sice související, ale odlišná témata *areté* a duše.

Hlavní náplní práce se za těchto okolností nemohlo stát nic jiného než řada rychlíkových referátů o „pojetí *areté* v dialogu *Prótagoras*“, „pojetí duše v dialogu *Faidros*“ atd. Autorka se sice (s pomocí literatury) pokouší o jistý odstup a zobecnění, dosti často se však nechává strhnout interpretovaným textem k jeho lineární parafrázi, která často ulpívá na detailech a ztrácí celkový kontext (viz např. referát *Faidóna*, str. 34–37, v němž je zcela opominut hlavní Sókratův argument pro nesmrtnost duše vycházející z vlastní povahy duše jako principu života, ale autorka naopak bez jasného důvodu doslova cituje triviální pasáž o vznikání z opaků), přičemž častokrát nahromaděné informace nejsou dále nijak využity, není zřejmé, jak přispívají k dosažení cílů práce.

Ještě vážnější nedostatky spatřuji v práci se sekundárními zdroji. Autorka vychází v drtivé většině ze zdrojů v češtině, navíc často rázu učebnic či příruček. Pokud jde o několik položek zásadních vědeckých příspěvků k danému tématu (Gadamer, Špinka, Spaemann), reflektuje je autorka pouze fragmentárně a bez kritického odstupů: místo aby s nimi vstoupila do diskuse, zkoumala jejich přínosy či nedostatky, pokusila se o zhodnocení či problematizaci atd., tak je pouze „vytěží“ jakožto autoritativní zdroje informací a interpretací. Zejména Gadamerova práce, jejíž téma se prakticky zcela shoduje s tématem diplomové práce autorky, si zasloužila podstatně detailnější pozornost – už jenom proto, aby autorka mohla vysvětlit, co, zda vůbec něco, chce ke Gadamerovi dodat, zda s ním v něčem nesouhlasí atd.

Mimo tyto obecné problémy práce obsahuje občasně nepřesné či pochybné formulace a konfúze; nejvýznamnější případ tohoto druhu nastává v kap. 3.1.2, kde autorka vykládá pojetí duše ve *Faidru*; ovšem tento výklad kontaminuje trojným dělením duše z *Ústav*y: to ji vede k několika neadekvátním tezím. „Zlého“ koně z *Faidra* nelze jednoduše ztotožnit se žádostivostí (epithymétikon) – vždyť i „dobrý“

kůň je principem pohybu duše – spíše jde o žádostivost „uměřenou“ a „neuměřenou“ (Rozhodně nelze „dobrého“ koně ztotožnit se vznětlivostí z *Ústavy*). Žádostivost jako taková není podle Platóna v *Ústavě* sama o sobě zlá: naopak, je-li podřízena rozumu a zdokonalena ctností uměřenosti, přispívá k celkové harmonii duše, spravedlnosti.

Dále: nelze tvrdit (str. 47 aj.), že by rozumová duše podle Platóna a Aristotela byla „neměnná“) – cožpak podle obou autorů rozum někdy nepodléhá působení žádostí? Cožpak rozum podle Aristotela není nepopsanou deskou, která teprve postupně dospívá k poznání? Cožpak Platón nehovoří o samopohybu duše – tedy změně? Nemění se rozumová duše tím, že získá ctnost moudrosti?

Konečně: autorčin výklad Aristotelova pojetí dobra zcela opomíjí problém 10. knihy *Etiky Níkomachovy* a jejího vztahu ke zbytku spisu. Přitom právě toto téma by jí mohlo otevřít důležité pole srovnání Aristotela s Platónem – neboť teprve v 10. knize *Ústavy* se ukazuje, že Aristotelés nakonec nehodlá zcela opustit koncepci etiky postavenou na *transcendenci* dobra.

Pokud jde o formální a jazykovou stránku práce, ta je vcelku na dobré úrovni; častěji se ovšem objevují neobratné či syntakticky chybné formulace, a ne vždy je zcela jasná logická návaznost textu, resp. souvislost a potřebnost sdělovaných informací. Tyto nedostatky však vcelku nejsou nijak vážné. Pokud jde o rozvrh práce, autorka se místy opakuje – to je patrné zejména v závěru, který nepřináší téměř nic nového oproti kapitole 4.3: obě tyto kapitoly měly být patrně sloučeny v jednu a redundantní materiál odstraněn.

Celkem vzato je třeba říci, že práce je napsána kultivovaně a v zásadě splňuje požadavky kladené na diplomovou práci. Vzhledem k uvedeným nezanedbatelným problémům, které z větší části vyplývají z celkové koncepce práce, spíše než že by šlo o nedostatky v provedení, navrhuji hodnocení v rozmezí velmi dobře – dobře.